

AVATUD LÄHTEKOODIGA TARKVARA EUROOPA LIIDUS

Kommenteeritud kokkuvõte

Juuni 2020

AVATUD LÄHTEKOODIGA TARKVARA EUROOPA LIIDUS

Projektirühm:

Michał Kazimierczak, ökonomist, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, praktikant, EUIPO

Nathan Wajsman, peaökonomist, EUIPO

Autorid tänavad Catalina Martínezi Hispaania riiklikust teadusnõukogust (CSIC) ja Alex Sanderit Free Software Foundation Europe'ist aruande varasema kavandi kohta tehtud kasulike märkuste eest.

Kaaneillustratsiooni autor: Gerd Altmann. Illustratsioon on litsentsitud Pixabay litsentsiga <https://pixabay.com/es/service/license/>

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Määrusega nr 386/2012 tehti intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskusele (edaspidi „vaatluskeskus“) ülesandeks parandada arusaamist intellektuaalomandiõiguste väärtusest ja soodustada teabevahetust uute konkurentsivõimeliste ärimudelite kohta, mis laiendavad kultuuri- ja loomesisu seaduslikku pakkumist. Nende ülesannete raames koostab vaatluskeskus uurimisaruandeid, mis kajastavad intellektuaalomandiõiguste kasutamist eri kontekstides ja selle tähtsust üksikute ettevõtete ja Euroopa majanduse jaoks. See aruanne keskendub avatud lähtekoodiga tarkvarale (OSS), sest seda peetakse sageli tarkvaratööstuses innovatsiooni korraldamise üheks võimaluseks.

Aruandes analüüsitakse avatud lähtekoodi litsentside kasutamise ulatust Euroopa tarkvarasektori äriettevõtetes ja vaadeldakse, kuidas need ettevõtted kasutavad ametlikke intellektuaalomandiõigusi, et toetada oma ärimudeleid, mis hõlmavad avatud lähtekoodi litsentsiga tarkvara.

Avatud lähtekoodiga tarkvara loodi reaktsioonina tarkvaratööstuse arengule, selle sektori innovatsiooni eripärale ja tarkvara intellektuaalomandiõiguste kaitsega seotud määramatusele. Tarkvarainnovatsiooni astmeline areng hõlbustab koodi taaskasutamist. Võrgustikmajanduse olulisus soodustab lahendusi, mis suurendavad tarkvara laialdast levikut. Avatud lähtekoodiga tarkvara populaarsus tuleneb sellest, et varasemate tarkvaraarendajate kogukondade kultuuriline eelistus oli tarkvara jagada. Tarkvaral on ka teatud eriomadused, mis ei pruugi sobida praeguse intellektuaalomandiõiguste kaitse süsteemiga ja mille tagajärjel võib ärikese nihkuda tarkvaralt kui selliselt seda täiendavatele toodetele ja teenustele. See mõjutab tarkvaraettevõtete ärimudeleid ja viisi, kuidas nad kasutavad intellektuaalomandiõigusi oma ärimudelite toetamiseks.

Käesoleva uuringu põhitulem on 1364 ELis asuvast tarkvaraettevõttest koosnevas valimis tehtud uuringu tulemuste analüüs. Analüüs näitab, et avatud lähtekoodiga tarkvarast on saanud tarkvaraettevõtete ärimudelite lahutamatu osa. Enamik neist ettevõtetest ärgitab oma töötajaid tööajal arendama või kasutama avatud lähtekoodi litsentsiga tarkvara. Viimastel aastatel säilitas või suurendas enamik uuringus osalenud ettevõtteid osalemist avatud lähtekoodiga tarkvara arendamises või kasutamises. Avatud lähtekoodiga tarkvara toob materiaalselt kasu, mis ei piirdu üksnes väiksemate kuludega. Ettevõtted võivad saada oma ärimudelitesse avatud lähtekoodiga tarkvara lisamisest strateegilisi eeliseid, mis tulenevad tarkvara laiemast levikust ja suuremast teadmiste kogumist, mida nad saavad kasutada. Uuringuandmed näitavad, et avatud lähtekoodiga tarkvara ei piira, vaid hoopis laiendab tarkvarafirmade ärivõimalusi, ning et enamik neist näeb avatud lähtekoodiga tarkvaras pigem võimalust kui ohtu oma ärimudelile. Tööstusse sisenemise määr on kõrge ja paljud vastloodud ettevõtted märgivad avatud lähtekoodiga tarkvara suurt tähtsust ettevõtte loomise otsuse tegemisel. Üle kolmandiku avatud lähtekoodiga tarkvara arendavate või kasutavate uute ettevõtete jaoks oli avatud lähtekoodiga tarkvara olemasolu tegevuse alustamisel otsustav tegur.

Ettevõtted, kus lubatakse töötajatel tööajal arendada avatud lähtekoodiga tarkvara, suhtuvad praegusesse intellektuaalomandiõiguste kaitse süsteemi mõnevõrra skeptilisemalt kui avatud lähtekoodiga tarkvaraga vähem seotud ettevõtted. Ametlikud ja mitteametlikud intellektuaalomandi kaitsemeetodid on siiski olulised, sest need aitavad muuta avatud lähtekoodiga tarkvaraga seotud turuvõimalused kasumlikeks ärimudeliteks. Uuringuvastused näitavad, et mida suurem on avatud lähtekoodiga tarkvara arendavate

ettevõtete litsentsimüügist saadava tulu osakaal, seda intensiivsemalt kasutatakse kaubanduslikke litsentse. Ettevõtted, kus litsentsimüügist saadava tulu osakaal on suhteliselt väiksem, kasutavad suurema töenäosusega tarkvara turustamiseks mittekaubanduslikke litsentse. Nende stiimulid avatud lähtekoodiga tarkvarasse panustamiseks sõltuvad pigem avatud lähtekoodiga tarkvara täiendavate teenustesse ja toodetesse lõimitud intellektuaalomandi kaitsest. Selliste ettevõtete seas on kõige populaarsem strateegia avatud lähtekoodiga tarkvara täiendavate teenuste arendamine või tarkvara lisamine materiaalsesse toodetesse.

Intellektuaalomandi kaitsemeetmete kasutamine ja nende tõhususe hindamine varieeruvad sõltuvalt osalemisest lähtekoodiga tarkvara projektides. Kui avatud lähtekoodiga tarkvaraga mitteseotud ettevõtted toetuvad suhteliselt rohkem patentidele, ärisaladustele ja disainilahendustele, tuginevad avatud lähtekoodiga tarkvara arendavad ettevõtted seevastu rohkem autoriõigustele, interneti domeeninimedele ja mitteametlikele intellektuaalomandi kaitsemeetmetele. Kaubamärkide kasutamine on eri ettevõtterühmades peaaegu sama. Erinevate intellektuaalomandi kaitsemeetmete tõhususe hindamisel ei ole ettevõtetevahelised erinevused nii ilmsed. Praktikas on avatud lähtekoodiga tarkvara arendavate firmade seas selliseid, kes peavad autoriõigust, kaubamärke ja disainilahendusi oma toodete ja teenuste kaitsmisel tõhusateks meetmeteks, rohkem kui avatud lähtekoodiga tarkvaraga mitteseotud ettevõtete hulgas. See näitab, et avatud lähtekoodiga tarkvara arendavad ettevõtted võivad loobuda tarkvaraomandi litsentsimisest, tuginedes intellektuaalomandi kaitsele oma ärimudeli muudes valdkondades.

Uuringuvastuste analüüsist selgub, et ettevõtete osalemine avatud lähtekoodiga tarkvara projektides on ajendatud pigem väiksemate kulude ja avatud lähtekoodiga tarkvara detsentraliseeritud arendamise eelistega seotud pragmaatilisusest kui ideoloogilistest motiividest. Avatud lähtekoodi litsentsiga tarkvara arendamine ja kasutamine on ettevõtetele kasulik, sest see loob uusi äri võimalusi, mis põhinevad avatud lähtekoodiga tarkvara täiendavatel teenustel ja toodetel. See on kasulik ka avatud lähtekoodiga tarkvara arendavatele kogukondadele, sest ettevõtete ärihuvid pakuvad avatud lähtekoodiga tarkvara arendamiseks stabiilsemaid ja pikaajalisemaid väljavaateid.

Avatud lähtekoodiga tarkvara juhtimine ja sellel põhinevate ärimudelite tõhusus sõltuvad suurel määral sellest, kas kasutajad järgivad avatud lähtekoodiga tarkvara litsentsitingimusi ja autoriõiguse sätteid. See näitab praeguse intellektuaalomandiõiguste süsteemi mitmekülgust, mis võimaldab luua uusi innovatsiooni juhtimise meetodeid, mis aitavad uuenduslikke tooteid laiemalt levitada, säilitades samas ettevõtete suutlikkuse saada oma uuendustest kasu.

AVATUD LÄHTEKOODIGA TARKVARA EUROOPA LIIDUS